

JAAKKO KUUSISTO GLOW LOISTO | VALO | PLAY 2 & 3 | JURMO

META4 string quartet
JAAKKO KUUSISTO violin
RIITTA-LIISA RISTILUOMA viola
JAN-ERIK GUSTAFSSON cello
PAAVALI JUMPPANEN & HEINI KÄRKKÄINEN piano

KUUSISTO, JAAKKO (b. 1974)

- [1] **PLAY III** for string quartet, Op. 21 (2008) (*Tactus*) 10'44
Commissioned by Sysmä Summer Sounds 2008. Dedicated to Meta4
META4
ANTTI TIKKANEN *violin* · MINNA PENSOLA *violin*
ATTE KILPELÄINEN *viola* · TOMAS DJUPSJÖBACKA *cello*
- [2] **VALO** for violin and piano, Op. 23 (2009) (*Tactus*) 12'09
Commissioned by the 2009 Lux Musicae Festival
JAAKKO KUUSISTO *violin* · **PAAVALI JUMPPANEN** *piano*
- [3] **PLAY II** for violin, viola, cello and piano, Op. 16 (2005–06) (*Tactus*) 13'45
Commissioned by Welz Kauffman and the Ravinia Festival. Dedicated to Miriam Fried
JAAKKO KUUSISTO *violin* · **RIITTA-LIISA RISTILUOMA** *viola*
JAN-ERIK GUSTAFSSON *cello* · **HEINI KÄRKKÄINEN** *piano*
- [4] **LOISTO** for violin and piano, Op. 12 (2000) (*Fennica/Gehrman*) 5'06
Commissioned by the Eighth International Jean Sibelius Violin Competition.
Dedicated to Tuomas Haapanen
JAAKKO KUUSISTO *violin* · **HEINI KÄRKKÄINEN** *piano*
- [5] **JURMO** for piano solo, Op. 31 (2013) (*Tactus*) 11'25
Commissioned by and dedicated to Paavali Jumppanen
PAAVALI JUMPPANEN *piano*

TT: 54'18

The conductor, composer and violinist **Jaakko Kuusisto** (b. 1974) enjoys an extensive career that was launched by a series of successes in international violin competitions in the 1990s. He is among the most frequently recorded of Finnish instrumentalists and has recorded concertos by some of the most prominent Finnish contemporary composers.

Kuusisto's compositions consist of more than 30 opuses: chamber and vocal music, orchestral pieces, operas, as well as music for films. He studied composing at the Sibelius Academy with Eero Hämeenniemi and at the Indiana University with David Dzubay.

Kuusisto performs regularly as a conductor, soloist and chamber musician, and has held the position of artistic director at several festivals. Currently he is artistic director of the Oulu Music Festival. Kuusisto's repertoire ranges from baroque to contemporary works, regardless of genre. He has worked with many leading orchestras, including the Minnesota Orchestra, Sydney and Melbourne Symphony Orchestras, NDR Hannover, deFilharmonie in Belgium, the Tallinn and Lausanne Chamber Orchestras, the Helsinki, Turku and Tampere Philharmonic Orchestras as well as the Avanti! Chamber Orchestra. Kuusisto enjoys a long-standing relationship with the Lahti Symphony Orchestra: he served as its leader for more than a decade and nowadays regularly conducts the orchestra of his home town. His recordings with the orchestra have been critically acclaimed, including the BIS recording of his own Violin Concerto with Elina Vähälä as soloist.

Along with compositions for the stage, chamber music occupies a central position in Jaakko Kuusisto's œuvre. Many of Kuusisto's professional facets are found in these works: *Loisto* is a ballade composed for his own instrument, the violin; *Play II* and *Play III* offer opportunities for the spirited musicianship of his close performer colleagues; the rich display of timbre in *Play II* owes much to Kuusisto's broad experience as an orchestral arranger. Kuusisto takes his own paths through the landscape of Western classical music. Favourite composers, including Debussy, Stravinsky, Prokofiev, and Sibelius, are cited melodically or structurally occasionally, moments which fuse divergent traditions and create musical convergences. A quotation from *The Rite of Spring* in the beginning of *Loisto* is like a 'cool' wink at Stravinsky, the whole-tone scale of *Valo* a respectful nod towards Debussy. Kuusisto's music speaks its own language. The compositions ask their own questions and illuminate their own mysteries.

A commission by the Sysmä Summer Sounds Festival in Finland, *Play III* (2008) unfolds as a series of dramatic surprises. The radiant opening chord presents a victorious façade which conceals a tainted world of suspicions and scars. After the declamatory opening, the second violin takes centre stage with a passionate melody while the other instruments create a chaotic texture with a variety of spiky and sighing effects. Stylistically the violin solo emerges from somewhere between a Passion and a Serenade and in time it gathers the other instruments within a pensive texture. Fervour gives way to a new, tender expression carrying within an ethos of vulnerability.

The themes presented in the beginning are given elaborate transformations through the course of the work. A threatening character introduced by an agitated beat gradually appears in the background of the serenade themes, leading the middle section in a new direction. A sudden manifestation of the work's opening harmony might lead the listener to expect the story to end where it began. Appropriately for

a work of many surprises, however, the texture that originally seemed to be secondary is given the final word as the work ends in increasingly hysterical, pointillist chaos.

The episodic nature of *Play III* invites the listener to ponder the work's timeline. The tender section close to the work's opening could be seen as a glimpse into the past or into the future; it could just as well represent a childhood memory or some unknown dream that lies ahead. The choice to end with material that appeared shortly after the beginning creates an uncertainty regarding the true starting point of the tale: early on in the work, the listener is, unknowingly, taken beyond its ending, while the actual end brings him back into mid-action.

A whole-tone scale serves as the harmonic motto in *Valo* (2009), a work commissioned by the Lux Musicae Festival in Siuntio, Finland. This scale, frequently linked with the Impressionistic composers, here serves as the foundation, above which there are rhythmic textures reminiscent of American post-minimalist music. The opening treats the two instruments' essential characteristics with irony as four (percussive) violin *pizzicatos* are accompanied by the piano's (*cantabile*) pedal note. The increasingly animated rhythms that follow (in stark opposition to the static opening) could well represent matter being created, evolving and, finally, being sucked into a black hole – the chordal tension that follows seems to conceal all the energy that was let loose before.

Valo sheds light on duo textures in motion. The combined sonorities of the two instruments are constantly shifting between two extremes, density and virtuosic haze. Sections often begin with monolithic sounds which gradually evolve into passagework which, in time, calms down before the approach of the next build-up.

Play II (2006), a work commissioned by the Ravinia Festival in the United States, with its intense moods bears semblance to the world of film music. The action begins with the piano whipping the string troika into a fanatical gallop. This

vehemence is followed by cool playfulness. A ritualistic piano chorale accompanied by *pizzicato* strings evolves into something of an avant-garde tango, which, in turn, dissolves into a directionless rhapsody. The instruments eventually coalesce, whereupon the work reaches a violent climax.

As if in search of a kind of super-instrument, the quartet sometimes goes beyond traditional performance techniques. The manner in which this is done hints at the aesthetics of film music. Certain choices in instrumentation (e.g. whistling harmonics from the viola and cello, a high piano fanfare, knocking sounds suggestive of violence produced by the string instruments) bring to mind the incorporation of noises into movie soundtracks. The evolution of thematic material during the course of *Play II* has the effect of bonding the instruments. It is as if individuals, in the beginning forced to work together, must lose each other before they can achieve a genuinely shared communication.

Prevalent in *Loisto* (2000), a work commission by the Jean Sibelius International Violin Competition, is an aspect typical of Kuusisto's compositions: structural interplay between motifs (often of a lyrical character) with transitional build-ups. *Loisto* begins with a fragile melody that gives rise to expectations of a more intense version to come. A gradual chromatic ascent builds momentum and, indeed, leads to a fierce version of the opening. Expectations thus having been met, the instruments seem liberated from the heavy-footed momentum of the opening, and a manic toccata, which eventually concludes the work, gets under way.

Loisto is the earliest work in this collection. Certain ensemble textures foreshadow ones to be found in Kuusisto's later works, such as energetic sprays of sound created between interchanges of chiming piano arpeggios and perky violin passages. The names of the two violin-piano duos recorded here appear related, and, indeed, they share a connection with their commissioners: *Loisto* (in English 'glow, brilliance', etc.) is related to the glamour of a grand violin event, i.e. the

International Jean Sibelius Violin Competition, and *Valo* (in English ‘light’) to the mission of the Lux Musicae festival to lighten the darkest season (late autumn) with music.

The work for solo piano, *Jurmo* (2013), was commissioned by Paavali Jumppanen. Kuusisto has explained that a visit to the island of Jurmo off the south-western coast of Finland provided the inspiration for the work. This sonic image of an ascetic isle with millions of little stones on its shores, yielded up by surges of the sea since ancient times, begins with a quiet press of the pedal. The musical arch arising from this impulse eventually concludes with the same effect, indicating the border between silence and emptiness.

Jurmo is Kuusisto’s most direct take on minimalism. This approach creates an appropriate context for the musical representation of a natural vision, shining with serene authority. The continuous motion comes to a halt in the work’s middle section, which the composer has described as a nocturnal sea voyage punctuated by signal lights which, though operating independently, create their own light-rhythm.

© Paavali Jumppanen 2016

The career of **Meta4**, internationally the most successful Finnish string quartet, started with victory at the International Shostakovich Quartet Competition in Moscow (2004). Later on Meta4 has been, for example, BBC New Generation Artist, and has released five award-winning recordings. Nowadays the Quartet gives concerts actively around the world. The piece recorded here, *Play III*, travels with Meta4 both in its original form and in an orchestrated version.

Paavali Jumppanen has worked with numerous composers and premièred a large number of piano works. His collaborations with composers including Pierre Boulez,

William Duckworth and Perttu Haapanen have opened for him a broad perspective into the dynamic nature of new music. Jumppanen has recorded the complete Beethoven Piano Sonatas and – at the composer’s request – the three Boulez Piano Sonatas. He has also made direct-to-disc vinyl recordings making use of traditional recording technology. Since 2015 he has been artistic director of Finland’s PianoEspoo Festival.

Heini Kärkkäinen performs in Finland, elsewhere in Europe and in the USA. She won the national Ilmari Hannikainen piano competition (1984) and second prize in the Maj Lind competition (1986). As a soloist Kärkkäinen has performed with, for example, the Finnish Radio Symphony Orchestra, Helsinki Philharmonic Orchestra, Lahti Symphony Orchestra, Tapiola Sinfonietta and Orquesta Ciudad de Granada. Her chamber music partners include Robert Cohen, Priya Mitchell and Réka Szilvay. Kärkkäinen is also the piano professor at the University of Applied Sciences in Tampere.

Riitta-Liisa Ristiluoma started playing the viola at the age of nine, subsequently studying at the Sibelius Academy and Hochschule für Musik in Cologne. Ristiluoma is a devoted chamber musician and performs at numerous festivals in Finland, for example the Kuhmo Chamber Music Festival, Crusell and Hauho Festivals, and at Rauma Festivo. Since 2006 she has been sub-principal viola in the Finnish Radio Symphony Orchestra and also an active member in the Avanti! Chamber Orchestra and Helsinki Baroque Orchestra.

Jan-Erik Gustafsson began playing the cello at the age of eight and, as a 15-year-old, won acclaim at the Young Musicians Competition in Copenhagen. Gustafsson completed his soloist’s diploma in Stockholm in 1992. After winning the Young

Concert Artists Competition in 1994, he gave his début concert in New York and has since toured the world. Gustafsson has appeared as soloist with numerous distinguished orchestras around the world. He regularly gives solo recitals and performs at chamber music festivals worldwide.

Kapellimestari, viulisti ja säveltäjä **Jaakko Kuusiston** (s. 1974) laaja-alainen ura musiikin parissa käynnistyi viulistina 1990-luvulla useiden kansainvälisen kilpailumenestysten myötä. Hän on yksi ahkerimmin levyttäneitä suomalaisia instrumentalisteja, jonka taltiointien joukosta löytyy paljon keskeistä suomalaista ohjelmistoa.

Kuusiston sävellystuotanto käsittää tällä hetkellä noin 30 opusta kamari-musiikkia, oopperoita, elokuvamusiikkia sekä orkesteriteoksia. Hän opiskeli sävellystä Sibelius-Akatemiassa Eero Hämeenniemen johdolla sekä Indianan yliopistossa David Dzubayn opissa.

Kuusisto esiintyy säännöllisesti kapellimestarina, solistina sekä kamarimuusik-kona, ja toimii myös taiteellisissa suunnittelutehtävissä; tällä hetkellä hän on Oulun Musiikkijuhlien taiteellinen johtaja. Kuusiston ohjelmisto on laaja kattaen teoksia barokista aina aikamme musiikkiin, genrestä riippumatta. Hän on työskennellyt mm. Minnesotan, Sydneyn ja Melbournen orkesterien, Hannoverin NDR-orkesterin, Belgian kuninkaallisen filharmonian, Lausannen ja Tallinnan kamariorkesterien sekä Helsingin kaupunginorkesterin, Turun filharmonisen orkesterin, Tampere Filharmonian sekä Avanti! kamariorkesterin johtajana. Kuusistolla on pitkä suhde Sinfonia Lahden kanssa: hän toimi orkesterin konserttimestarina 1999–2012, ja yhteistyö jatkuu muissa muodoissa edelleen. Kuusiston johtamat Sinfonia Lahden levytykset ovat olleet kansainvälistä kiitettyjä – erityisesti mainittakoon hänen oman viulukonserttonsa levytys (BIS Records), jossa solistina soittaa Elina Vähälä.

Kamarimusiikki on Jaakko Kuusiston sävellystuotannossa näyttämömusiikin ohella keskeisimmässä asemassa. Säveltäjän moninaiset musiikkipersoonallisuudet ovat vahvasti läsnä teoksissa: *Loisto* on balladi viulisti-Kuusiston omalle soittimelle, *Play*-teokset ovat säveltäjän läheisille kollegoilleen osoittamaa vakavaa soitinleikkiä, *Play II*:n soinnillinen rikkaus puolestaan nojautuu Kuusiston vankkaan kokemukseen orkestroijana ja sovittajana. Kuusisto liikkuu musiikkissaan omia reittejään halki syvästi tuntémansa taidemusiikin perintein. Hänen omat suosikkinsa, esim. Debussy, Stravinski, Prokofjev ja Sibelius ovat läsnä siellä täällä melodisina tai rakenteellisina viittaucksina. Viittaukset ovat musiikkien kohtaamisia, linkkejä traditiossa: Loiston avaava Kevätuhri-viittaus kuin ”cool” silmänsku Stravinskille, Valon kokosävelasteikko hyväntahtoinen nyökkäys Debussyn suuntaan. Musiikin kieli on kuitenkin Kuusiston omaa. Teokset soivat omissa maailmoissaan, ne synnyttäävät omat kysymyksensä ja valottavat omia mysteerejään.

Sysmän Suvisoiton tilauksena syntynyt *Play III* (2008) rakentuu dramaattisille yllätyksille. Kvartetin ilmoille räväytävä auringon lailla säteilevä avaussointu on kuin voitokas fasadi, jonka taakse kätkeytyvä maailma epäilyineen ja haavoineen pettää alun lupauksen. Julistuksenomaisen avauseleen jälkeen ottaa kakkosviulu kiihkeällä melodiallaan estradin omakseen kvartetin muiden soittajien siirtyessä pisteidens ja suhinoiden muodostamaan kaoottiseen sointikenttään. Jostain passion ja serenadin välimaastosta kumpuava ensiviulun soloilu kokoaa vähitellen muutkin soittajat viipyilevän melodiseen tekstuuriin. Kiihko seuraava, D-sävelelle pohjaava taiteilee kaiken uhmakkuuden keskellä haavoittuvuuden suomalla voimalla.

Alussa mottomaisesti esitellyt karakterit monimutkaistuvat teoksen edetessä. Kylmä uhmakkuus ja peloton rytmikkyyys ilmaantuvat serenaditematiikan taustalle antaan keskijaksolle suuntaa, joka tähän saakka oli pysynyt piilossa. Viittaus teoksen avaussointuun keskellä nopeaa jaksoa saattaa ohjata kuulijan arvaamaan

teoksen päättynän avausmoton säveliin. Lopulta viimeisen sanan saa – kappaleen yllätyksille pohjautuvan olemuksen mukaisesti – ensimmäisellä kerralla vähäpäöiseltä vaikuttanut tekstuuri: pisteiden muodostuma hysteeriseksi yrityvä kaaos.

Play III:n episodimainen kerronta kutsuu kuulijan pohtimaan teoksen aikajanaa. Herkän D-pohjaisen taitteen voi nähdä katsovan joko menneeseen tai tulevaan, se saattaa olla lapsuusmuiston tai jonkin tulevaan kurkottavan unelman soiva kuva. Valinta lopettaa teos pian avauksen jälkeen kuultuun pistetekstuurin hämärtää tarinan alkupisteen. Kuulija tulee tietämättään saatetuksi lopun äärelle jo teoksen alussa varsinaisen päätepisteen palauttaessa hänet aikanaan tarinan ytimeen.

Kokosävelasteikko toimii Siuntion Lux Musicae -festivaalin tilausteoksen, **Valon** (2009) harmonisena mottona. Usein impressionistisäveltäjiin liitetylle asteikolle rakentuu teoksessa rytmialtaan amerikkalaiselle jälkiminimalismille sukua olevia tekstuureja. Soittimiensa perusominaisuksia ironisoivaa avausta, neljästi kuultavaa pianon (laulavan) pedaaliäänen säestämää viulun (perkussiiviista) pizzicatoa seuraa vähitellen rakentuva nousu, jonka kiihtyvästi ryöpsähtelevä pienrytmikka on kuin alun pidättyneisyyden vastakohta. Jakso voisi olla musiikillinen kuva materiaalin synnystä, kehittymisestä ja lopulta syöksymisestä mustaan aukkoon. Nousua seuraavaan jännitteiseen sointumusiikkiin kiteytyy kaikki se energia, joka vielä hetkeä aikaisemmin oli valloillaan.

Valo läpivalaisee duoteksttureja liikkeessä. Soittimien yhteissoinnit ovat jatkuvassa muutostilassa ääripäittensä, tiiviiden jatkumoiden ja virtuoosisena helisevän pisaroinnin välillä. Jaksojen alkuvaheissa esitellään monoliittisia sointikeskittymiä, joiden sisältä pikkuhiljaa kiihtyvät tekstuurit purkautuvat jähmettykseen jälleen ennen seuraavaa nousua.

Ravinia-festivaalin tilausteos **Play II** (2006) on aggressiota huokuva fantasia, jonka tiivis jännite tuo mieleen elokuvamusiikin maailman. Teos alkaa keskeltä toimintaa pianon piiskatessa jousitroikkaa kiihkeään laukkaan. Alun rytmikiihkoa

seuraa viileästi leikittelevä jakso. Jousten pizzicatojen säestämä pianon rituaalin omainen koraliaihe muuntuu eräänlaiseksi avantgarde-tangoksi, joka lopulta haurastuu vapaaksi, suuntansa kadottaneeksi rapsodiaksi. Soittimien jälleen löydettyä toisensa käynnistyy alun rytmikkaa mukaileva jakso, joka rajujen käänteiden myötä saattaa teoksen päätökseen.

Play II:ssa kvartetti astuu aika ajoin perinteisten soittotapojen ulkopuolelle. Tapa jolla tämä, eräänlainen supersoittimen tavoittelut on toteutettu, viittaa filmimusiikin estetiikkaan. Tietyt soinnilliset valinnat (esimerkiksi sellon ja alttoviulun ujeltava huiluääniteema, sen ylle ilmaantuva pianon fanfaariaihe sekä jousoitinten väki-vallan uhkaa ilmentävät koputukset) tuovat mieleen monien elokuvasäveltäjien suosiman hälyäänimotiiveista rakennetun temaatisen kerronnan. Musiikillisen materiaalin kehittymisen myötä yhtye myös tuntuu teoksen aikana hitsautuvan yhteen: on kuin alussa yhteiseen rytmimoodiin pakotettujen soittimien olisi ensin hukattava toisensa voidakseen löytää aidosti yhteisen ilmaisun.

Jean Sibelius -viulukilpailun tilausteos *Loisto* (2000) ilmentää Kuusiston teoksielle tyypillistä piirrettä jäsentää musiikkia Ilyristen johtoaiheiden ja niiden välimaastossa operoivien soivien kantaoaltojen vuorottelulla. *Loisto* alkaa aiheella, jonka tietoisen hauras ilme synnyttää odotuksen aiheen intensiivisemmästä versiosta. Pian käynnistyy harmonialtaan kromaattisesti nouseva ja samalla varsinaisesti ilmaisupainetta kasvattava jakso johtakin alun melodian kertautumiseen kiihkeänä. Alun lupauksen tultua lunastetuksi vapautuu teos raskaasta tempostaan ja teoksen lopulta huipentava maaninen toccata pääsee ilmoille.

Loisto on levyn kappaleista varhaisin. Teos ennakoit eräitä Kuusiston myöhemmin hyödyntämiä ensemble-teksttureja, kuten pianon helisevien murtosointukuvioiden ja viulun rakeisten kuvioiden synnyttämiä energiatarjoavia tiukkuja soitinkimppuja. Molempien nyt mukana olevien viulu-pianokappaleiden nimet tuntuvat olevan samaa sukua ja ne liittyvätkin teosten tilaajin: *Loisto* suuren viulumittelon solis-

tiseen loistoon ja Valo Lux Musicae -festivaalin ideaan valaista vuodenkierton pimeintä aikaa musiikkilla.

Pianokappale **Jurmo** (2013) syntyi Paavali Jumppasen tilauksena. Kuusisto on kertonut teoksen saaneen innoituksensa vierailulta samannimiselle eteläisen Saaristomeren saarelle. Soiva mielikuva askeettisena merestä nousevasta saaresta, jonka rannalla miljoonat pikkukivet ovat ikiajoista saakka kohdanneet meren voiman, syttyy hiljaisella pedaalinpainalluksella. Impulssin käynnistämä kaari päättyy aikaan samaan, hiljaisuuden ja tyhjyyden rajapintaan.

Minimalismiin pohjautuva sävelkieli luo puitteet kappaleen seesteistä voimaa uhkuvalle luontovisiolle. Alussa käynnistynyt jatkuva liike jähmetty teoksen väliosassa, jota säveltäjä on kuvannut erilaisten merimerkkien toisistaan riippumattonaan valorytmin hallitsemaksi öiseksi merimaisemaksi.

© Paavali Jumppanen 2016

Kansainvälisti menestyneimmän suomalaisen jousikvartetin ura käynnistyi Moskovassa Dmitri Šostakovitš -kilpailun voitolla (2004). Sittemmin **Meta4** on ollut mm. BBC:n New Generation Artist ja julkaissut viisi palkittua levyä. Nykyisin kvartetti konsertoi aktiivisesti eri puolilla maailmaa, ja tällä tallenteella kuultava *Play III* kulkee mukana niin alkuperäisenä kvartettikappaleena kuin orkesterisovituksenakin.

Paavali Jumppanen on työskennellyt monien aikamme säveltäjien kanssa ja kantaesittänyt suuren määrään pianoteoksia. Musisointi mm. Pierre Boulezin, William Duckworthin ja Perttu Haapasen johdolla on avannut Jumppaselle monipuolisen näkökulman musiikin ajassa muuttuvaan luonteeseen. Jumppanen on levyttänyt Beethovenin 32 pianosonaattia ja Boulezin pyynnöstä säveltäjän kolme piano-

sonaattia. Lisäksi hän on tehnyt perinteistä äänitysteknologiaa hyödyntäviä direct-to-disc vinyllevytyksiä. Vuodesta 2015 alkaen Jumppanen toimii PianoEspoo-festivaalin taiteellisena johtajana.

Heini Kärkkäinen esiintyy kotimaan lisäksi Euroopassa ja Yhdysvalloissa. Hän on voittanut Ilmari Hannikainen -pianokilpailun (1984) ja tullut toiseksi Maj Lind -pianokilpailussa (1986). Kärkkäinen on esiintynyt mm. RSO:n, HKO:n, Tapiola Sinfoniettan, Sinfonia Lahden ja Orquesta Ciudad de Granadan solistina. Kamarimusiikkipartnereihin lukeutuvat mm. Robert Cohen, Priya Mitchell ja Réka Szilvay. Kärkkäinen toimii myös Tampereen ammattikorkeakoulussa pianonsoiton yliopettajana.

Riitta-Liisa Ristiluoma aloitti alttoviulun soittamisen yhdeksänvuotiaana. Sittemmin harrastus vei hänet opiskelemaan Sibelius-Akatemiaan ja Kölnin musiikkikorkeakouluun. Ristiluoma esiintyy aktiivisesti kamarimuusikkona mm. Kuhmon Kamarimusiikki -festivaalilla, Crusell-viikolla, Hauhon musiikkijuhlilla ja Rauma Festivossa. Vuodesta 2006 Radion sinfoniaorkesterin alttoviulusektioon kuulunut Ristiluoma soittaa vakiutisesti myös mm. Avanti! kamarioorkesterin ja Helsingin Barokkiorkesterin riveissä.

Jan-Erik Gustafsson aloitti sellonsoiton 8-vuotiaana ja osallistui 15-vuotiaana menestyksekäälti Young Musicians -kilpailuun Kööpenhaminassa. Vuonna 1992 Gustafsson suoritti Tukholmassa solistidiplomitutkinnon. Voitettuaan Young Concert Artists -kilpailun (1994) hän debytoi New Yorkissa, ja on siitä lähtien konsertoinut aktiivisesti niin koti- kuin ulkomaillekin. Gustafsson on soittanut lukuisten kansainvälistä arvostettujen orkestereiden solistina, minkä lisäksi hän esiintyy sekä resitaalikonserteissa että useilla kamarimusiikkifestivaaleilla ympäri maailmaa.

Der Dirigent, Komponist und Violinist **Jaakko Kuusisto** (geb. 1974) kann auf eine vielseitige Karriere blicken, die in den 1990er Jahren mit einer Reihe von Erfolgen bei internationalen Violinwettbewerben begann. Er gehört zu den finnischen Instrumentalisten mit den meisten CD-Einspielungen und hat Konzerte von einigen der prominentesten finnischen Komponisten der Gegenwart aufgenommen.

Kuusistos Kompositionenverzeichnis umfasst mehr als 30 Werke: Kammer- und Vokalmusik, Orchesterwerke, Opern und Filmmusik. Er studierte Komposition an der Sibelius-Akademie bei Eero Hämeenniemi und an der Indiana University bei David Dzubay.

Regelmäßig tritt Kuusisto als Dirigent, Solist und Kammermusiker auf. Bei mehreren Festivals hatte er das Amt des Künstlerischen Leiters inne; derzeit ist er Künstlerischer Leiter des Oulu Music Festival. Kuusistos Repertoire reicht, quer durch die Gattungen, vom Barock bis zu Kompositionen aus jüngster Zeit. Er hat mit vielen führenden Orchestern gearbeitet, u.a. mit dem Minnesota Orchestra, dem Sydney Symphony Orchestra, dem Melbourne Symphony Orchestra, der NDR Radiophilharmonie Hannover, deFilharmonie in Belgien, dem Tallinn Chamber Orchestra, dem Orchestre de Chambre de Lausanne, den Philharmonikern von Helsinki, Turku und Tampere sowie dem Avanti! Kammerorchester. Seit vielen Jahren ist Kuusisto dem Lahti Symphony Orchestra verbunden: Mehr als ein Jahrzehnt lang war er Konzertmeister seines Heimatorchesters, heute leitet er es regelmäßig. Kuusistos Einspielungen mit dem Lahti Symphony Orchestra wurden von der Kritik gefeiert – u.a. die BIS-Aufnahme seines eigenen Violinkonzerts mit Elina Vähälä als Solistin.

Neben den Bühnenwerken nimmt die Kammermusik in Jaakko Kuusistos Œuvre eine zentrale Stellung ein. Viele seiner berufliche Facetten finden sich in diesen Werken wieder: *Loisto* ist eine Ballade für sein eigenes Instrument, die Violine; *Play II* und *Play III* lassen der temperamentvollen Musikalität seiner engen Musikerfreunde Raum; die umfangreiche Klangfarbenpalette von *Play II* hat viel mit seinen Erfahrungen als Orchestrator zu tun. Kuusisto hat seinen eigenen Weg in der Landschaft der klassischen Musik des Westens gefunden. Gelegentlich werden Lieblingskomponisten wie Debussy, Strawinsky, Prokofjew und Sibelius melodisch oder strukturell zitiert; in solchen Momenten verschmelzen divergierende Traditionen und erzeugen musikalische Konvergenzen. Ein Zitat aus *Le sacre du printemps* am Beginn von *Loisto* erscheint wie ein „cooles“ Augenzwinkern an Strawinsky, die Ganztonleiter in *Valo* wie eine respektvolle Verbeugung vor Debussy. Kuusistos Musik spricht ihre eigene Sprache; die Werke stellen ihre eigenen Fragen und beleuchten ihre eigenen Geheimnisse.

Play III (2008), komponiert im Auftrag des Sysmä Summer Sounds Festival in Finnland, erweist sich als eine Folge effektvoller Überraschungen. Der strahlende Eingangsakkord stellt eine triumphale Fassade vor eine verdorbene Welt aus Misstrauen und Narben. Nach diesem erhabenen Beginn tritt die 2. Violine mit einer leidenschaftlichen Melodie in den Vordergrund, während die anderen Instrumente mit einer Vielzahl von scharfen Spitzen und Seufzerfiguren eine chaotische Textur erzeugen. Stilistisch hat das Solo der Violine seinen Ursprung irgendwo zwischen Passion und Serenade, und zur rechten Zeit versammelt sie die anderen Instrumente in einer nachdenklichen Textur. Inbrunst weicht einem neuen, zärtlichen Ausdruck, der einen Anflug von Verwundbarkeit birgt.

Die eingangs vorgestellten Themen werden im weiteren Verlauf kunstvollen Transformationen unterzogen. Im Hintergrund der Serenadenthemen erklingt ein von einem erregten Schlag eingeführter, bedrohlicher Unterton, der den Mittelteil

in eine neue Richtung führt. Das plötzliche Erscheinen des Eingangsakkords legt die Vermutung nahe, die Geschichte ende, wie sie begann. Doch wie es sich für ein Werk voller Überraschungen gehört, wird nun der ursprünglich eher zweitrangig wirkenden Textur das Schlusswort überlassen: Das Werk endet als zunehmend hysterisches, pointillistisches Chaos.

Der episodische Charakter von *Play III* lädt den Zuhörer dazu ein, die zeitliche Struktur des Werkes näher zu betrachten. Der sanfte Abschnitt kurz nach dem Eingangsteil könnte als ein flüchtiger Blick Richtung Vergangenheit oder Zukunft gedeutet werden; genauso gut könnte er eine Kindheitserinnerung oder einen unbekannten Traum darstellen, der vor uns liegt. Die Entscheidung, das Werk mit Material zu beenden, das kurz nach dessen Beginn erklang, erzeugt Ungewissheit im Hinblick auf den eigentlichen Ausgangspunkt der Erzählung. Früh schon wird der uneingeweihte Zuhörer über das Ende hinausgeführt, während der tatsächliche Schluss ihn mitten ins Geschehen zurückbefördert.

In *Valo* (2009), entstanden im Auftrag des Lux Musicae Festival in Siuntio, Finnland, dient eine Ganztonleiter als harmonisches Motto. Diese häufig mit dem Impressionismus verbundene Skala dient hier als Fundament für rhythmische Texturen, die an post-minimalistische Musik aus den USA erinnern. Die Eröffnung behandelt die wesentlichen Merkmale der beiden Instrumente auf ironische Weise, wenn vier perkussive Violinpizzikatos von einem kantablen Orgelpunkt des Klaviers begleitet werden. Die nun folgenden, zusehends bewegteren Rhythmen, die in krassem Gegensatz zu der statischen Eröffnung stehen, könnten durchaus illustrieren wollen, wie Materie geschaffen, weiterentwickelt und schließlich in ein schwarzes Loch hineingesogen wird – die akkordische Anspannung danach scheint all die Energie, die zuvor entfesselt war, in sich aufgenommen zu haben.

Valo beleuchtet bewegte Duo-Texturen. Die kombinierten Klänge der beiden Instrumente wechseln ständig zwischen den Extremen „Dichte“ und „virtuoser

Dunstschleier“. Abschnitte beginnen oft mit monolithischen Klängen, die nach und nach in Passagenwerk münden, welches sich rechtzeitig beruhigt, bevor der nächste Anlauf beginnt.

Play II (2006), das im Auftrag des Ravinia Festival/USA entstand, zeigt mit seiner erregten Gefühlswelt eine Nähe zur Filmmusik. Das Geschehen beginnt damit, dass das Klavier das Streichertrio zu einem fanatischen Galopp aufpeitscht. Auf solche Vehemenz folgt coole Verspieltheit. Ein ritueller, von Streicherpizzikato begleiteter Klavierchoral, entwickelt sich zu einer Art Avantgarde-Tango, der sich seinerseits in eine ziellose Rhapsodie auflöst. Schließlich vereinigen sich die Instrumente, worauf das Werk einen gewaltsamen Höhepunkt erreicht.

Wie auf der Suche nach einem Über-Instrument, überschreitet das Quartett bisweilen die Konventionen herkömmlicher Spieltechnik. Die Art und Weise, wie dies geschieht, verweist es auf die Ästhetik der Filmmusik. Bestimmte Instrumentationsentscheidungen (z.B. pfeifende Flageoletts von Viola und Violoncello, ein hoher Klavierschlag, gewaltsame Klopfgeräusche der Streicher) lassen an die Geräusche in Film-Soundtracks denken. Die Entwicklung des thematischen Materials im Verlauf von *Play II* sorgt für die Verbindung der Instrumente. Es ist, als ob Menschen, die zunächst gezwungen waren zusammenzuarbeiten, sich erst einmal voneinander lösen müssten, um zu einer wirklich echten Kommunikation zu finden.

Loisto (2000), ein Auftragswerk des Internationalen Jean Sibelius Violinwettbewerbs, wird von einem Aspekt geprägt, der typisch ist für Kuusistos Kompositionen: das strukturelle Wechselspiel von Motiven (oftmals lyrischen Charakters) und Überleitungen. *Loisto* beginnt mit einer fragilen Melodie, die eine intensivere Version erwarten lässt. Eine allmähliche chromatische Aufwärtsbewegung gewinnt an Schwung und führt in der Tat zu einer ungestümen Variante des Anfangs. Nachdem der Erwartung solcherart entsprochen wurde, scheinen die Instrumente von

der schwerfälligen Dynamik des Anfangs befreit; eine manische Tokkata hebt an und beschließt das Werk.

Loisto ist das älteste der hier eingespielten Werke. Bestimmte Ensembletexturen weisen auf Kuusistos spätere Werke voraus – z.B. energiegeladene Klangfelder, wie sie an der Schnittstelle von glockengleichen Klavierarpeggien und kecken Geigenpassagen entstehen. Die Titel der beiden Geige/Klavier-Duos erscheinen einander verwandt, und tatsächlich verweisen sie auf ihre Auftraggeber: *Loisto* (dt.: „Leuchten“, „Brillanz“ etc.) zielt auf den Glanz eines großen Geigenereignisses – d.h. des Internationalen Jean Sibelius Violinwettbewerbs – und *Valo* (dt. „Licht“) auf die Mission des Lux Musicae Festivals, die dunkelste Jahreszeit (Spätherbst) mit Musik aufzuhellen.

Jurmo (2013) für Klavier solo wurde vom Autor dieser Zeilen in Auftrag gegeben. Kuusisto hat erklärt, dass ein Besuch der Insel Jurmo vor der Südwestküste Finnlands die Anregung zu diesem Werk lieferte. Dieses Klangportrait einer kargen Insel, deren Küste aus Millionen kleiner, seit alters her von der Meeresbrandung angespülter Steine besteht, beginnt mit einem ruhig niedergedrückten Pedal. Der musikalische Bogen, der aus diesem Impuls hervorgeht, endet schließlich mit demselben Effekt, der die Grenze zwischen Stille und Leere anzeigt.

Jurmo stellt Kuusistos direkteste Auseinandersetzung mit dem Minimalismus dar. Dieser Ansatz schafft einen angemessenen Rahmen für die musikalische Darstellung einer natürlichen, von gelassener Autorität geprägten Perspektive. Die kontinuierliche Bewegung kommt im Mittelteil des Werks zum Stillstand; der Komponist hat ihn als eine nächtliche Seereise beschrieben, die von Signallichtern punktiert wird, welche, obgleich unabhängig voneinander betrieben, ihren eigenen Rhythmus herausbilden.

Meta4, das international erfolgreichste Streichquartett Finlands, begann seine Karriere mit dem Sieg beim Internationalen Schostakowitsch-Quartett-Wettbewerb in Moskau (2004). In der Folge war Meta4 u.a. BBC New Generation Artist und hat fünf preisgekrönte Aufnahmen veröffentlicht. Heute gibt das Quartett zahlreiche Konzerte in der ganzen Welt, wobei auch das hier eingespielte Werk, *Play III* (so-wohl in der Originalgestalt als auch in einer orchestrierten Fassung), zum Repertoire gehört.

Paavali Jumppanen hat mit zahlreichen Komponisten zusammengearbeitet und eine große Anzahl von Klavierwerken uraufgeführt. Seine Arbeit mit Komponisten wie Pierre Boulez, William Duckworth und Perttu Haapanen hat ihm einen umfassenden Einblick in den dynamischen Charakter der neuen Musik eröffnet. Jumppanen hat Beethovens sämtliche Klaviersonaten eingespielt sowie – auf Wunsch des Komponisten – die drei Klaviersonaten von Boulez. Außerdem hat er Direct-to-Disc-Vinylaufnahmen mit traditioneller Aufnahmetechnik vorgelegt. Seit 2015 ist er Künstlerischer Leiter des finnischen PianoEspoo Festival.

Heini Kärkkäinen tritt in Finnland, in Europa und den USA auf. Sie hat den nationalen Ilmari Hannikainen Klavierwettbewerb (1984) und den 2. Preis im der Maj Lind Wettbewerb (1986) gewonnen. Als Solistin hat Kärkkäinen u.a. mit dem Finnischen Radio-Symphonieorchester, dem Helsinki Philharmonic Orchestra, dem Lahti Symphony Orchestra, der Tapiola Sinfonietta und dem Orquesta Ciudad de Granada konzertiert. Zu ihren Kammermusikpartnern zählen Robert Cohen, Priya Mitchell und Réka Szilvay. Daneben ist Heini Kärkkäinen Klavierprofessorin an der Hochschule für Angewandte Wissenschaften in Tampere.

Riitta-Liisa Ristiluoma begann im Alter von neun Jahren mit dem Bratschenspiel und studierte später an der Sibelius-Akademie und der Hochschule für Musik in Köln. Ristiluoma ist eine leidenschaftliche Kammermusikerin, die bei zahlreichen Festivals in Finnland gastiert, u.a. beim Kuhmo Chamber Music Festival, dem Crusell Music Festival, dem Hauho Music Festival und bei Rauma Festivo. Seit 2006 ist sie stellvertretende Solo-Bratschistin beim Finnischen Radio-Symphonieorchester sowie Mitglied des Avanti! Kammerorchesters und des Helsinki Baroque Orchestra.

Jan-Erik Gustafsson begann im Alter von acht Jahre mit dem Cellospiel und erregte als 15-Jähriger beim Wettbewerb für junge Musiker in Kopenhagen Aufmerksamkeit. 1992 erhielt Gustafsson in Stockholm sein Solistendiplom. Nach dem Gewinn der Young Concert Artists Competition im Jahr 1994 gab er sein Konzertdebüt in New York und tritt seither weltweit auf. Gustafsson hat als Solist mit zahlreichen renommierten Orchestern in der ganzen Welt konzertiert. Er gibt regelmäßig Klavierabende und tritt bei internationalen Kammermusikfestivals auf.

Le chef d'orchestre, compositeur et violoniste **Jaakko Kuusisto** (né en 1974) mène une importante carrière lancée par une série de succès remportés à des concours internationaux de violon dans les années 1990. Il compte parmi les instrumentistes finlandais figurant le plus souvent sur disque et il a enregistré des concertos de certains des compositeurs finlandais contemporains les plus éminents.

Le catalogue des compositions de Kuusisto renferme plus de 30 opus : musique de chambre et vocale, pièces pour orchestre, opéras ainsi que de la musique de film. Il a étudié la composition à l'Académie Sibelius avec Eero Hämeenniemi et à l'Université d'Indiana avec David Dzubay.

Kuusisto se produit régulièrement comme chef d'orchestre, soliste et chambriste en plus d'avoir occupé le poste de directeur artistique de plusieurs festivals. Il est présentement directeur artistique du festival de musique d'Oulu. Son répertoire s'étend du baroque aux dernières œuvres nouvelles, quel qu'en soit le genre. Il a travaillé avec plusieurs grands orchestres dont l'Orchestre du Minnesota, les orchestres symphoniques de Sydney et de Melbourne, NDR Hannover, deFilharmonie en Belgique, les orchestres de chambre de Tallinn et de Lausanne, les orchestres philharmoniques de Turku et de Tampere ainsi que l'orchestre de chambre Avanti! Kuusisto est depuis longtemps associé à l'Orchestre symphonique de Lahti : il en a été premier violon pendant plus de dix ans et il dirige maintenant régulièrement l'orchestre de sa ville de résidence. Les disques de Kuusisto avec l'Orchestre symphonique de Lahti ont reçu l'éloge des critiques, y compris l'enregistrement BIS de son propre concerto pour violon avec Elina Vähälä comme soliste.

En compagnie de compositions pour la scène, la musique de chambre occupe une place centrale dans l'œuvre de Jaakko Kuusisto. Plusieurs des côtés professionnels de Kuusisto se dégagent de ces pièces : *Loisto* est une ballade composée pour son propre instrument, le violon ; *Play II* et *Play III* offrent l'occasion à ses proches collègues-interprètes de faire de la musique entraînante ; et la riche variété de timbres de *Play II* est due à la vaste expérience de Kuusisto des arrangements pour orchestre. Kuusisto suit ses propres voies dans le paysage de la musique classique occidentale. Des compositeurs préférés dont Debussy, Stravinsky, Prokofiev et Sibelius sont cités de temps en temps, soit de manière mélodique ou structurale, ces moments fusionnant diverses traditions divergentes et créant des convergences musicales. Une citation du *Sacre du printemps* au début de *Loisto* est comme un clin d'œil entendu à Stravinsky et la gamme de tons entiers de *Valo*, un signe de tête respectueux du côté de Debussy. La musique de Kuusisto parle sa propre langue. Les compositions posent leurs questions et illuminent leurs propres mystères.

Une commande du festival Sysmä Summer Sounds en Finlande, *Play III* (2008) se déroule comme une série de surprises dramatiques. Le radieux accord d'ouverture présente une façade victorieuse qui dissimule un monde teinté de soupçons et de cicatrices. Après la déclaration première, le second violon occupe la scène avec une mélodie passionnée tandis que les autres instruments créent un tissu chaotique avec une variété d'effets pointus. Stylistiquement, le violon solo émerge de quelque part entre une passion et une sérénade et, au bon moment, il rassemble les autres instruments pour former une structure pensive. L'enthousiasme fait place à une nouvelle expression tendre dégageant un sens de vulnérabilité.

Les thèmes présentés au début sont minutieusement transformés au cours de l'œuvre. Un caractère menaçant introduit par un rythme agité apparaît graduellement à l'arrière-plan des thèmes de la sérénade, menant la section centrale dans

une nouvelle direction. Une manifestation soudaine de l'harmonie initiale de l'œuvre pourrait faire croire à l'auditeur que l'histoire finira là où elle a commencé. Mais comme il se doit dans une pièce renfermant plusieurs surprises, le tissu qui semblait auparavant secondaire a le mot final quand l'œuvre se termine dans un chaos pointilliste de plus en plus hystérique.

La nature épisodique de *Play III* invite l'auditeur à réfléchir sur la temporalité de l'œuvre. La section tendre près du début pourrait marquer un élan vers le passé ou vers le futur ; elle pourrait tout aussi bien représenter un souvenir d'enfance que quelque rêve inconnu de l'avenir. Le choix de terminer la pièce avec du matériel apparu peu après le début embrouille le point de départ de l'histoire. Inconsciemment, l'auditeur est rendu à la fin dès le début tandis que le véritable terminus nous ramène au milieu de l'affaire.

Une gamme de tons entiers sert de tribune harmonique dans *Valo* (2009) une œuvre commandée par le festival Lux Musicae à Siuntio en Finlande. Souvent associée aux compositeurs impressionnistes, la gamme sert ici de base pour les textures rythmiques rappelant la musique post-minimaliste américaine. Le début traite les caractéristiques essentielles des deux instruments avec ironie quand quatre *pizzicatos* percussifs de violon sont accompagnés par une note tenue (*cantabile*) au piano. Les rythmes de surface de plus en plus animés qui suivent (apportant un fort contraste au début statique) pourraient bien représenter de la matière qui est créée, qui évolue et qui est finalement assimilée dans un trou noir – la tension d'accords qui suit semble dissimuler toute l'énergie qui a été lâchée auparavant.

Valo jette de la lumière sur une texture de duo en mouvement. Les sonorités combinées des deux instruments oscillent constamment entre deux extrêmes, la densité et la brume virtuose. Les sections commencent souvent avec des sons monolithiques qui évoluent graduellement en passages qui se calment au moment opportun avant de se lancer dans la montée suivante.

Une commande du festival Ravinia aux États-Unis, *Play II* (2006) ressemble au monde de la musique de film par son acuité agressive. L'action commence avec le piano fouettant la troïka de cordes à un galop fanatic. Cette véhémence est suivie d'un enjouement rafraîchissant. Un choral de piano ritualiste accompagné de cordes *pizzicato* aboutit à une sorte de tango d'avant-garde qui, à son tour, se dissout en une rhapsodie sans but. Les instruments finissent par se fondre, sur quoi l'œuvre arrive à un sommet violent.

Par moments, le quatuor atteint des techniques de jeu hors de la tradition. La manière dont cela est atteint, soit une sorte de recherche d'un super-instrument, fait allusion à l'esthétique de la musique de film. Certains choix d'instrumentation (par exemple les flageolets sifflants de l'alto et du violoncelle, une haute fanfare de piano, des suggestions de violence dues aux cognements sur des instruments à cordes) portent à penser à l'incorporation de bruits dans des pistes sonores de films. L'évolution du matériel thématique au cours de *Play II* fait l'effet de mettre les instruments sous caution. C'est comme si des individus forcés au début de travailler ensemble, devaient se perdre avant de pouvoir trouver une communication de véritable échange.

Une commande du concours international de violon Jean Sibelius, *Loisto* (2000) renferme un aspect typique des caractéristiques des compositions de Kuusisto : une réciprocité structurale entre des thèmes motiviques (souvent d'un caractère lyrique) et des courants sonores transitionnels. *Loisto* commence avec une mélodie dont l'apparence fragile laisse prévoir la venue d'une version plus intense. Une montée chromatique graduelle crée un élan et mène assurément à une version féroce du début. L'attente ayant été remplie, les instruments semblent libérés du poids de l'élan initial et une toccata maniaque se met en branle et finira par terminer la pièce.

Loisto est la plus ancienne composition de cette collection. Certaines textures d'ensemble en annoncent d'autres qui seront trouvées dans les œuvres ultérieures

de Kuusisto, comme des jets sonores énergiques créés entre les échanges d'arpèges carillonnants au piano et des passages guillerets au violon. Les noms des deux duos de violon et piano ici semblent apparentés et, assurément, ils ont un lien avec leurs demandeurs : *Loisto* [en français « splendeur, brillance » etc.] se rapporte au charme d'un grand événement de violon, soit le Concours international de violon Jean Sibelius et *Valo* [en français « lumière »], à la mission du festival Lux Musicae d'éclairer la saison la plus sombre (la fin de l'automne) avec de la musique.

Jurmo (2013) pour piano solo est une commande de Paavali Jumppanen. Kuusisto a expliqué qu'une visite sur l'île de Jurmo sur la côte sud-ouest de la Finlande lui a inspiré l'œuvre. L'image sonique d'une île sévère bordée de millions de petits cailloux abandonnés par le mouvement de la mer depuis les temps anciens commence par une pression silencieuse sur la pédale. L'arc émergeant de cette impulsion se termine avec le même effet, indiquant la marge entre le silence et le vide.

Jurmo est l'approche la plus directe de Kuusisto du minimalisme. Elle crée un contexte approprié pour la représentation musicale d'un horizon naturel dégageant une autorité sereine. Le mouvement continu s'arrête dans la section médiane de l'œuvre que le compositeur a décrite comme un voyage nocturne en mer ponctué de signaux de phares qui, quoique opérant indépendamment, créent leur propre rythme lumineux.

© Paavali Jumppanen 2016

La carrière de **Meta4**, le quatuor à cordes finlandais le plus réussi sur la scène internationale, a débuté avec la victoire au Concours international de quatuors Chostakovitch à Moscou (2004). Ensuite, Meta4 a été par exemple New Generation Artist de la BBC et a enregistré cinq disques prisés. Aujourd'hui, le quatuor donne de nombreux concerts partout au monde. La composition enregistrée ici,

Play III, voyage avec Meta4 et dans sa forme originale et dans une version pour orchestre.

Paavali Jumppanen a travaillé avec de nombreux compositeurs et a donné la création d'un grand nombre d'œuvres pour piano. Ses collaborations avec les compositeurs Pierre Boulez, William Duckworth et Perttu Haapanen par exemple lui ont ouvert une vaste perspective sur la nature dynamique de la musique nouvelle. Jumppanen a enregistré l'intégrale des sonates de Beethoven et, à la demande du compositeur – les trois sonates pour piano de Boulez. Il a également fait des enregistrements directement sur disque vinyle en utilisant la technologie d'enregistrement traditionnel. Il est directeur artistique du festival de piano d'Espoo en Finlande depuis 2015.

Heini Kärkkäinen joue en Finlande, en Europe et aux États-Unis. Elle a gagné le concours national de piano Ilmari Hannikainen (1984) et le deuxième prix du concours Maj Lind (1986). Comme soliste, Kärkkäinen a joué avec entre autres l'Orchestre symphonique de la Radio finlandaise, l'Orchestre philharmonique d'Helsinki, l'Orchestre symphonique de Lahti, la Tapiola Sinfonietta et Orquesta Ciudad de Granada. Robert Cohen, Priya Mitchell et Réka Szilvay comptent parmi ses partenaires de musique de chambre. Kärkkäinen est également le professeur de piano à l'Université des sciences appliquées à Tampere.

Riitta-Liisa Ristiluoma a commencé à jouer de l'alto à l'âge de neuf ans, étudiant ensuite à l'Académie Sibelius et à la Hochschule für Musik à Cologne. Ristiluoma est une chambriste passionnée qui se produit à de nombreux festivals en Finlande, par exemple au festival de musique de chambre de Kuhmo, aux festivals Crusell et de Hauho et au Rauma Festivo. Depuis 2006, elle est première altiste associée à

l'Orchestre symphonique de la Radio finlandaise et un membre actif de l'orchestre de chambre Avanti! et de l'orchestre baroque d'Helsinki.

Jan-Erik Gustafsson a commencé à jouer du violoncelle à l'âge de huit ans et, à 15 ans, il fut acclamé au concours des Jeunes Musiciens à Copenhague. Gustafsson a obtenu son diplôme de soliste à Stockholm en 1992. Après avoir gagné le concours Young Concert Artists en 1994, il a fait ses débuts à New York et il fait depuis des tournées mondiales. Gustafsson donne régulièrement des récitals solos et participe à des festivals de musique de chambre dans le monde entier.

MORE MUSIC BY JAAKKO KUUSISTO ON BIS

THE RED VIOLIN

JAAKKO KUUSISTO: Leika for symphony orchestra, Op. 24
Concerto for Violin and Orchestra, Op. 28

JOHN CORIGLIANO: Concerto for Violin and Orchestra 'The Red Violin'

ELINA VÄHÄLÄ *violin* / LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA / JAAKKO KUUSISTO
BIS-2020 SACD

„Kuusistos Vertrautheit mit dem Soloinstrument ist in jedem Moment spürbar; er schrieb ein Konzert, das die Violine in schönstem Licht strahlen lässt“ *klassik.com*

[Kuusisto Concerto:] ‘Violin writing and orchestration are masterly. This is a work that could easily become a repertoire item...’ *American Record Guide*

‘That Kuusisto is a master of the orchestra is evident...’ *International Record Review*

[Kuusisto Concerto:] ‘An immediately attractive work that really should get performances all over the world.’ *MusicWeb-International.com*

„Wer sich gemeinhin nicht an Musik unserer Zeit herantraut, sollte sich diese CD anhören. Sie ist als Antiallergikum hervorragend geeignet.“ *Pizzicato*

[Kuusisto Concerto:] ‘A lush, almost Romantic work, which Vähälä responds to with playing of striking melodic beauty, full of personality and authority...’ *The Strad*

This and other recordings from BIS are also available as high-quality downloads from eClassical.com

INSTRUMENTARIUM:

Meta4:

Antti Tikkainen: Violin by Antonius Stradivarius 1699 (ex-Berglund, owned by the Finnish Cultural Foundation)

Minna Pensola: Violin by Carlo Bergonzi 1732 (owned by the Anne and Signe Gyllenberg Foundation)

Atte Kilpeläinen: Viola by Laurentius Sturioni 1766

Tomas Djupsjöbacka: Cello by Lorenzo Storioni 1780

Jaakko Kuusisto: Violin by Matteo Goffriller 1702

Paavali Jumppanen/Heini Kärkkäinen: Steinway D274 grand piano (2014)

Riitta-Liisa Ristiluoma: Viola by Bernadel père 1854

Jan-Erik Gustafsson: Cello by Francesco Scaramella 1890

This recording has been supported by the Finnish Music Foundation (MES)

The music on BIS's Hybrid SACDs can be played back in Stereo (CD and SACD) as well as in 5.0 Surround sound (SACD).

Our surround sound recordings aim to reproduce the natural sound in a concert venue as faithfully as possible, using the newest technology. In order to do so, all five channels are recorded using the full frequency range, with no separate bass channel added: a so-called 5.0 configuration. If your sub-woofer is switched on, however, most systems will also automatically feed the bass signal coming from the other channels into it. In the case of systems with limited bass reproduction, this may be of benefit to your listening experience.

RECORDING DATA

Recording:

February 2015 at the Järvenpää Hall, Finland

Producer and sound engineer: Ingo Petry (Take5 Music Production)

Piano technician: Matti Kyllönen

Equipment:

BIS's recording teams use microphones from Neumann and Schoeps, audio electronics from RME, Lake People and DirectOut, MADJ optical cabling technology, monitoring equipment from B&W, STAX and Sennheiser, and Sequoya and Pyramix digital audio workstations.

Original format: 24-bit / 96 kHz

Post-production:

Editing and mixing: Ingo Petry

Executive producer: Robert Suff

BOOKLET AND GRAPHIC DESIGN

Cover text: © Paavali Jumppanen 2016

Translations: Paavali Jumppanen (English); Horst A. Scholz (German); Arlette Lemieux-Chéné (French)

Front cover: The lighthouse on Utö in the Archipelago Sea off the Finnish coast. Photo by Martin Nedermo (cropped)

<https://www.flickr.com/photos/nedermo/10932067346> Licensed under CC BY 2.0

Back cover photo of Jaakko Kuusisto: © Jonas Lundqvist

Typesetting, lay-out: Andrew Barnett (Compact Design)

BIS recordings can be ordered from our distributors worldwide.

If we have no representation in your country, please contact:

BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden

Tel.: 08 (Int.+46 8) 54 41 02 30

info@bis.se www.bis.se

BIS-2192 © & ® 2016, BIS Records AB, Åkersberga.

JAAKKO KUUSISTO

BIS-2192